

IRODALOM.

Józan Miklós: A fejedelem és papja. Az Unitárius Értesítő kiadása. Budapest. 1940. 8° 75 l. Ára 2 P. A budapesti Unitárius Értesítő jó és elismerésre méltó munkát végzett azzal, hogy János Zsigmond dicső emlékü fejedelmünk születésének négyszázados évfordulója alkalmából összegyűjtötte és kiadta Józan Miklósnak azokat a beszédeit, költeményeit és előadásait, amelyekben az unitárius fejedelem és nagynevű papja: Dávid Ferenc életével és jellemével foglalkozik. Józan nemcsak mint szónok, hanem mint költő és író is egyházunkon belül és kívül tiszteletreméltó nevet vívott ki. Különböző alkalomra írott költeményeiben mindig bizonyos ünnepi, emelkedett hangulat jut kifejezésre s már eddig is közkézen forogtak. Egy csokorba kötve pedig nemcsak a gyakorlati használhatóságuk lesz könnyebb, hanem egyházi irodalmunknak is díszére válnak.

Ferenczy Ferenc: Magyarok vagyunk. Harmadik kiadás. Budapest, 1940. 58. l. Egy fajáért töprengő, vergődő léleknek aggodalmaskodása ez az igazán lelkes füzet. Felidézi a régmúltat, mikor még rettegett nagyhatalom volt a magyar, hogy annál élesebben rámutasson arra a fájdalmas jelenségre, hogy a magyar út századok óta mind csak lennebb és lennebb vezet; a magyar életerő hanyatlik, pedig igaz Zrinyinek azon kijelentése, hogy nem vagyunk egy népnél sem alábbvalók. Erős élni akarásunk azt kívánja, hogy minden erőnkkel szüntessük meg romlásunk okait. Szerző úgy találja, már Széchenyi meglátta, hogy a magyarság „kitért a természet útjából“. A „sírva vigadó“, „szalmaláng“, csodákat váró magyar helyett, hogy saját egyéni értékeit megbecsülné és tökéletesíténé az általános emberi élet gazdagítására, ahelyett idegen imádó lett és már a múlt század második fele óta semmi sem elég jó neki, ami magyar, hanem európaikodik, mindenben hódol a „nagy“, a „dicső“, a „fényes“, az *utólérhetetlen* Nyugatnak. Ez gyöngítette és színtelenítette meg a magyar szellemiséget,

ez honosította meg a külföldi életformákat és ez veszélyezteti állandóan népies kultúrértékeinket. Mi a teendők? A pusztulás útjáról csak úgy léphetünk a magyar alkotások helyes útjára, ha minden egyes magyar öntudatos őrállója lesz a magyar szellemiségnek, a magyar életnek, mert csak így lehet a magyar jövőt szolgálni. Ne legyen külön úri- és parasztsors, mert jövőnk csak az biztosítja, ha helyzetünkben folyóan mindnyájunkat egyformán és öntudatosan áthat az az érzés, hogy csak egy nagy, közös magyar sors van. Születés, nyelv nem tesz még senkit magyarrá. A hazafiasság nem cifra, ékes beszéd, hanem kemény munka és áldozatos élet. A magyar élet kivirágzását csak úgy remélhetjük, ha ragaszkodunk a *magyar* földhöz, ha féltékenyen őrizzük nemzeti hagyományainkat, ha szorgalmasan tanuljuk a a magyarság történetét s követjük annak tanulságait. Ajánljuk elolvasásra a meleg fajszeretettel írt sorokat. Sz. K.

Pálos István: Granicsárok éjszakája. II. kiadás, Budafok, 1940. 244 l. Az erdélyi magyar és román társadalom történelmi sorsközösségéből van véve a tárgya ennek az érdekes regénynek. Estétől reggel öt óráig történik minden, ami rab Erdély gyászos életét bemutatja. A regény történeti színezetre törekszik és pedig nemcsak történelmi nevek, Apáthy István, Majláth Gusztáv bekapcsolásával, hanem a magyar és román élet történelmi hűséggel való vázolásával is. A vegyes házasságok ferdeségéből fonódik a regény meséje. Szerző élesen rajzolja meg a regény alakjait. A főhős Marosán László granicsárezredes, aki magyaros nevelésű, Erdély szívében, Kolozsváron nevelkedett, magyar iskolákban tanult, ami kitörölhetetlen nyomot hagyott lelkében, becstelenségre sohasem volt kapható. Ellentéte Krecsun Jonel, azelőtt Karácsonyi János, akinek szereplésében ügyesen mutatja be a szigurancák visszaéléseit. A nép egyszerű fia, Gyorgye, az ezredes szolgálja, magát román születésű magyarnak vallja, de nincs megelégedve a román világgal, azt tolvajvilágnak mondja, mert a földosztással koldust csináltak ugyan a magyarokból, de csak a földosztó urak gazdagodtak meg, a szegény román továbbra is csak szegény maradt. Érdekesen állítja szembe az erdélyi és regáti román között levő erkölcsi és szellemi különbséget, aminek eredménye az, hogy ezek sohasem értik meg egymást. A regátiak ránehezdedtek az erdélyi románokra, pedig még azzal sem dicsekedhetnek, hogy Erdélyt meghódították, mert Erdélyt a románok a magyaroknak köszönhetik, akik azt kardcsapás nélkül engedték át. Szép stílussal megírt mindvégig lebilincselő munka s ajánljuk elolvasásra mindazoknak, akik szórakozva akarják megismerni a románok erdélyi garázdálkodásait. Sz. K.

KÜLÖNFÉLÉK

Kedves munkatársainknak és olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket és újévet kívánunk.

Unitárius képviselők a magyar parlamentben. Az unitárius vallás az erdélyi magyarság ősi talajában vert legelőször gyökeret. Mint valóban magyar növény a történelem folyamán mindig a magyarság szolgálatában állott. Igaz, hogy az üldözések hosszú századai alatt védelmi intézkedésekre volt utalva, de akkor is, amíg egyik kezével életjogait védelmezte, a másik kezével a magyar közművelődés templomát építette. Múltunk, jelenünk és jövőnk a magyarsághoz van kötve. Éppen ezért örömmel jegyezzük fel, hogy az ország vezetői is méltányolják a magyarság érdekében hozott áldozatainkat. Ez a méltánylás jutott kifejezésre abban a tényben, hogy a bécsi döntéssel visszacsatolt erdélyi területekről négy unitárius vallású képviselőt hívtak be a magyar parlamentbe ú. m. Botár István, Dr. György József, Dr. Mikó Imre és Székely Ákos afiait, akik a törvényhozás házában is bizonyára jó szolgálatot tesznek a magyarság ügyének. Itt említjük meg, hogy a főrendiházban a püspök és Dr. Elekes Domokos főgondnok lemondása folytán egyelőre képviselő nélkül van egyházunk.

A kolozsvári egyetem és egyházunk. Mélységes örömmel és hálás érzelmekkel vettünk részt a kolozsvári Ferencz József Tudományegyetemnek Szegedről Kolozsvárra, születési helyére való visszatérése alkalmából rendezett ünnepségeken. Hálánkat és örömünket fokozta az a tudat, hogy a tudománynak eme központjából fény árad egyházunkra is. Mi nemcsak egyénileg, de egyháziilag is keressük és szomjúhozzuk a tudományt. Mert fel fogásunk szerint a vallás és tudomány ikertestvérek, egymást erősítik és fejlesztik. A Tudomány-Egyetem által megállapított és terjesztett igazságok egyházunknak is előnyére válnak. Minket nem kötnek csalhatatlan dogmák. Be tudunk illeszkedni a fejlődés és haladás örök folyamatába anélkül, hogy vallásilag kárt szenvednénk. Csak az a kívánságunk, hogy a tudomány valóban tudomány le-